



# PARİS BATIĞI

**1995 yılında Kemer Limanı'nın hemen açığında bir balıkçının ağı denizin altında bir nesneye takılıyor. Ağı kurtarmak için dalış yapan balıkadam, batık bir gemiyle karşılaşıyor ve Paris II'nin öyküsü böylece başlıyor...**

Batığın bulunduğu kısa sürede dalgıçlar arasında yayıldı ve batığa ilgi artmaya başladı. Batığın bulunduğu bölgede dalış turizminin fazla olması, batığın kolay ulaşılabilecek olması ve dalmabilecek bir derinlikte bulunması bu ilgiyi daha da artırdı. Batık bulunduktan sonra yapılan ilk incelemeler sonucunda, bunun saç bir batık olduğu, adının Paris olduğu ve üzerindeki donanımlardan bir savaş gemisi olduğu anlaşıldı. Ancak, ne zaman, kim tarafından ve nasıl batırıldığı gibi bilgilere ulaşmak için ayrıntılı araştırmalar gerekiyordu. Her ne kadar Fransız savaş gemisi batığı olduğu bilirse de batığın öyküsünü tam olarak çözmek için 7 yıl kadar beklemek gerekecekti. 2002 yılında batığa ilk dalanlardan biri olan araştırmacı Mustafa Aydemir, Paris batığının öykü-

sünü de ortaya çıkardı. Paris batığının öyküsüne ilk olarak, Dr. Burhanettin Onat'ın, "Bir Zamanlar Antalya" adlı kitabında rastlamıştı. Daha sonraları, Paris'i batıran Topçu Yüzbaşı Mustafa Ertuğrul'u ve onun batırıldığı diğer gemilerin öyküsünü de içeren, "Ben Bir Türk Zabitiyim" kitabını yazdı. Mustafa Ertuğrul, ülkemizin bağımsızlığı kazanmasında önemli rol oynamasına karşın, yaptıkları öne çıkmamış ve çok az kişi tarafından biliniyor. Nedeni alçakgönüllü bir kişiliğe sahip olması ve yaptıklarını pek anlatmaması. Oysa 1. Dünya Savaşı sırasında "Paris II" dışında, "Alexandra" savaş gemisini yine Kemer'de, "Ben My Chree" uçak gemisini de Kaş'ta batırmıştı. Bu uçak gemisi, karadan atılan toplarla, ilk batırılan gemi olarak da tarihe geçti. Ancak bu yazı-

mızda yalnız Paris II batığını anlatacağız. Daha doğrusu Mustafa Ertuğrul'un anılarından alıntılar yapacağız.

1917 yılında, Fransız savaş gemileri Paris II ve Alexandra, Fethiye'den Anamur'a kadar olan bölgeyi kontrol altında tutuyordu. Özellikle de Antalya limanı ve çevresinde çok fazla dolanırlardı. Bu arada yakaladıkları küçük gemileri yağmaladıktan sonra batırırlardı. Bu durum, birçok kişiyi rahatsız etmesine karşın karşı koyacak herhangi bir silah da olmadığı için bir şey yapılamıyordu. Daha sonra, 13 Aralık 1917'de, Kaş'ta bir uçak gemisini batıran Mustafa Ertuğrul, o zaman için ulaşılması zor olan Ağva Burnu'na (Kemer) top bataryalarını getirdi. Burada savaş gemilerini beklemeye başladı. Alexandra, bataryanın olduğu kayalıkların hemen önüne,

Paris II'ye, bataryadan yaklaşık 800 metre açıkta durdu. Mustafa Ertuğrul, atış sahası içindeki Paris II'ye ateş emri verdi ve tüm topları gemiye gönderdi. 145 atıştan 110'u Paris II'ye değdi ve gemi battı. Bu arada diğer gemi Alexandra uzaktan ateş etse de herhangi bir zarar vermeden kıydan uzaklaştı. Mustafa Ertuğrul, gemilerden birini tamamen batırmak endişesiyle tüm toplarını Paris II için kullanmıştı. Bu kadar yüksek isabet olacağını ve ilk toplardan birinin geminin makine dairesini bozduğunu bilseydi topların bir kısmını Alexandra'ya ayıracağını itiraf etse de, o sırada bunu anlayacak bir durumda olmadığını anılarında belirtiyor. Bu arada batan gemi personelinin bir kısmı yaralı olarak karaya çıkmak zorunda kaldı. Karaya çıkanlara bir düşmandan çok misafir gibi davranıldı ve yaralıları tedavi ettirdi (bunlar Fransız kaynaklarına da doğrulanmıştır). Kıydan uzaklaşan ve o anlık kurtulan Alexandra, 8 Mart 1918'de yine Mustafa Ertuğrul tarafından bu sefer başka bir yöntemle batırıldı...

Bu olaydan yaklaşık 90 yıl sonra Paris II'ye, sualtı görüntüleyicisi Tahsin Ceylan'la birlikte biz de bir dalış planladık. Paris II batığı, Kemer Limanı'ndan yaklaşık 1,5 km kadar açıkta, kıyıya yakın denebilecek bir mesafede. Gemiye bağlı bir şamandıra var. Dalış yapmak isteyenler bu şamandıraya gemilerini bağlayıp dalışları gerçekleştiriyorlar. Biz de hazırlıklarımızı yapıp, batığın baş kısmına bağlı şamandıranın ipinden (aynı zamanda kılavuz ip olan) batığa doğru yavaş yavaş aşağıya indik. İlk olarak batığın belli belirsiz görüntüsü ortaya çıktı. Biraz daha yaklaşınca görüntü netleşti ve batık gemi iskele tarafından hafifçe yatık duran kumluk zemin üzerindeki görüntüsü ortaya çıktı. Baş kısım 25 metre, arka kısım 33 metre derinlikte. 50 metre uzunluğunda, 8 metre eninde ve 4,7 metrelik su çekimi olan savaş gemisi üzerinde görüntü almaya başladık. Bu batığa ilk dalışımızda öyküsü henüz tam olarak ortaya çıkarılmamıştı. Şimdi öyküsünü bildiğimiz batığın üzerindeyiz. Batıkta ilk görüntü aldığımız yer, baş kısmında



© Bülent Gözcelioğlu

yer alan "Paris" yazısı. Daha sonra üst kısmına çıkıp lumbozların, buhar kazanının, babaların görüntüsünü aldık. Gemi 3 güverte ve 2 ambardan oluşuyor. Gövde üzerinde patlamalardan kalan boşluklar var. Orta kısımda, büyük olasılıkla mutfak olarak kullanılan bölümdaki, yer karoları bile oldukça belirgindi. Arka kısma doğru ilerledik ve bu kısımda da sağlam kalan top yatağının görüntüsünü aldık. Bu arada gemi 90 yıl boyunca sualtı canlıları için de yapay bir barınak olmuş. Lahoz, orfoz, sinarit gibi birçok balık türüne ve çeşitli omurgasız canlılara (sünger mercan gibi) ev sahipliği yapıyor. Tüpleri-mizdeki hava azalmaya başladığından yavaş yavaş baş kısmına oradan da yukarıya yükselerek dalışımızı bitirdik. Ünü her geçen gün artan Paris II batığına bugün çok sayıda dalgıç giriyor. Paris II'nin hem tarihsel önemi, hem sualtı canlılarına ev sahipliği yapması, hem de dalış turizmine katkısı çok fazla. Yaz aylarında, bölgedeki dalış okulları tarafından her gün batığa dalış düzenleniyor. Ancak, unutulmaması gereken birkaç noktayı da ekleyelim. Batığa, bulunduğu derinlikten dolayı, yalnızca deneyimli dalgıçlar inebilir. Herhangi bir biçimde batığa dokunulmaması önemli; hem tarihsel bir dokuya zarar vermemek, hem de gemi üzerinde pastan korunmak açısından. Batığın öyküsünü bilerek dalmaksa, dalış daha anlamlı duruma getiriyor.

Bülent Gözcelioğlu

Kaynak:  
Aydemir M., Ben Bir Türk Zabıtlım., Mustafa Ertuğrul., Denizler Ya-yınevi. 2004



© Tahsin Ceylan